

สุนทรพจน์

ดร. ชาริษา วัฒนเกส

ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในการสัมมนาวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 41 ปี

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ รับมือวิกฤตเศรษฐกิจโลก มองอนาคตเศรษฐกิจไทย ”

ณ ห้องออกคิดบอลรูม 2-3 โรงแรมพูลแมนขอนแก่น ราชา ออคิด จังหวัดขอนแก่น

วันที่ 18 กันยายน 2552 เวลา 9.30 น.

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ดิฉันมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมากล่าวสุนทรพจน์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 41 ปีของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการประเมินภาวะเศรษฐกิจของภูมิภาค ตลอดจนเป็นช่องทางที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลจากท้องถิ่นมาประกอบการทำนโยบายในส่วนกลาง ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่สื่อสารแนวนโยบายการเงินและสถาบันการเงินจากส่วนกลางมายังท้องถิ่นด้วย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้มีประชากรกว่า 20 ล้านคน ถือว่าเป็นภาคที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดของประเทศ มีภาคธุรกิจที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังเป็นประตูไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านของเรา จึงมีความสำคัญที่การติดต่อสื่อสารและการประสานงานระหว่างส่วนกลางและ ภูมิภาคนี้จะต้องมีอย่างสม่ำเสมอ

ดิฉันจึงขอถือโอกาสนี้ ขอบขอบคุณทุกท่าน ทั้งส่วนราชการและภาคธุรกิจที่ได้ให้ความร่วมมือแก่สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยดีตลอดมา และหากท่านมีข้อเสนอแนะประการใดที่จะช่วยให้สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ก็ขอให้กรุณาช่วยชี้แนะด้วย

ในวันนี้ดิฉันขอแบ่งการบรรยายออกเป็นสามส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึง ภาพรวมการปรับตัวของเศรษฐกิจไทยจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ในส่วนที่สองคือความท้าทายในปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยเพื่อรองรับการแข่งขันในเวทีการค้าโลกที่จะเพิ่มสูงขึ้นมาก และส่วนสุดท้ายจะกล่าวถึงแนวโน้มนโยบายการเงินและสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในระยะต่อไป

ท่านผู้มีเกียรติคะ

ที่ผ่านมาฉันได้เห็นว่าพื้นฐานทางเศรษฐกิจไทยมีความแข็งแกร่งสามารถรองรับผลกระทบโดยตรงจากการหดตัวของของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยได้ในระดับหนึ่ง เป็นที่ทราบกันดีว่า วิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างชัดเจนมาตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ของปีที่แล้ว โดยในช่วงแรกเราเห็นการส่งออกหดตัวอย่างรุนแรงถึงร้อยละ 8.9 จากที่ขยายตัวร้อยละ 11.2 ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2551 เนื่องจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ซึ่งได้รับผลโดยตรงจากวิกฤตการณ์สถาบันการเงิน ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าในกลุ่มอาเซียนก็เริ่มหดตัวลงด้วย

การลดลงอย่างรวดเร็วของความต้องการสินค้าจากประเทศเหล่านี้ ทำให้รายได้ของประเทศ การจ้างงานและกำลังซื้อของประชาชนลดลงตาม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงได้ปรับตัว โดยลดการผลิตสินค้าและปรับลดสินค้าคงคลังลงมาถึงร้อยละ 6.5 ของ GDP ในไตรมาสที่ 1 ของปีนี้ จากที่เคยเร่งผลิตสินค้าและสะสมสินค้าคงคลังไว้ค่อนข้างมากในช่วงก่อนหน้านี้

เมื่อผนวกกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศในช่วงที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยจึงเข้าสู่ภาวะถดถอยในไตรมาสที่ 1 ของปีนี้ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ที่ GDP ได้หดตัวติดต่อกัน 2 ไตรมาส คือ หดตัวร้อยละ 4.2 และร้อยละ 7.1 ในไตรมาสที่ 4 ของปีที่แล้วและในไตรมาสแรกของปีนี้ตามลำดับเมื่อเทียบกับช่วงระยะเดียวกันปีก่อน

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เราเริ่มเห็นสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย จากข้อมูลเศรษฐกิจล่าสุด GDP ในไตรมาสที่ 2 ปีนี้ หดตัวน้อยลงที่ร้อยละ 4.9 เทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน นอกจากนี้ หากพิจารณาข้อมูลแบบไตรมาสต่อไตรมาสแล้ว GDP ในไตรมาส 2 ขยายตัวร้อยละ 2.3 โดยเป็นผลจากการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของอัตราการใช้จ่ายการผลิต ในขณะเดียวกัน อัตราการว่างงานแม้ว่าจะปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.1 จากผลของวิกฤตเศรษฐกิจโลกในช่วงแรก แต่ได้ปรับลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 1.2 ในเดือนกรกฎาคมปีนี้ ในขณะที่เงินเฟ้อไม่ได้เป็นปัญหาแต่อย่างใด โดยอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเดือนสิงหาคมที่ผ่านมาหดตัวร้อยละ 0.2

ท่านผู้มีเกียรติคะ

ในการรับมือต่อวิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ทั่วโลกได้นำมาใช้เหมือนกันคือ การดำเนินนโยบายการเงินและการคลังแบบผ่อนคลาย โดยในกรณีของไทยภาครัฐได้เร่งใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยการใช้งบประมาณเพิ่มเติมกลางปี การเร่งรัดการเบิกจ่ายงบลงทุน และมาตรการลดค่าครองชีพของประชาชน ในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายอย่างรวดเร็ว เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการหดตัวและช่วยพยุงเศรษฐกิจไทยไม่ให้เลวร้ายลงไปมาก โดยลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงร้อยละ 2.5 ภายในเวลา 4 เดือน

ดิฉันขอเรียนว่าระบบสถาบันการเงินของไทยมีความพร้อมในการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ที่สำคัญคือ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประเมินล่วงหน้าแล้วว่า วิกฤตสถาบันการเงินในต่างประเทศจะส่งผลให้ผู้กู้ที่เป็นผู้กู้รายใหญ่หันกลับมากู้เงินภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้โอกาสเข้าถึงสินเชื่อของผู้กู้รายย่อยลดลง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ผลักดันให้มีการปรับปรุงโครงการประกันสินเชื่อ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีการปล่อยสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจมากขึ้น อีกทั้งได้หารือกับสถาบันการเงินและภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้การประเมินความเสี่ยงทางการเงินเป็นไปอย่างถูกต้อง และดูแลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งทำให้ต้นทุนการเงินของภาคธุรกิจไม่สูงเกินไป นอกจากนี้ ยังจัดตั้งศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาการปล่อย

สินเชื่อเพื่อให้ผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาด้านสินเชื่อมีช่องทางแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้เราสามารถมองเห็นปัญหาและจัดการกับปัญหาอย่างรวดเร็วและตรงจุด

ในด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน ณ สิ้นไตรมาสที่ 2 ของปีนี้ ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยมีส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงถึงร้อยละ 15.9 เกินกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่วางไว้ที่ร้อยละ 8.5 ขณะที่หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไม่ได้ปรับเพิ่มขึ้น โดยยังอยู่ที่ร้อยละ 5.4 ของสินเชื่อรวม การที่สถาบันการเงินของไทยได้รับผลกระทบโดยตรงค่อนข้างน้อยจากวิกฤตการเงินโลกในครั้งนี้ เนื่องจากสถาบันการเงินไทยได้เรียนรู้บทเรียนจากวิกฤตการเงินเมื่อปี 2540 จึงได้เร่งปฏิรูปกระบวนการจัดการธุรกิจสถาบันการเงินของตน ที่สำคัญคือ นำระบบการบริหารความเสี่ยงทางการเงินมาใช้อย่างจริงจัง และดูแลเรื่องธรรมาภิบาลมากขึ้น เป็นผลให้ระบบสถาบันการเงินไทยมีความมั่นคงสูง ซึ่งจะเห็นได้จากช่วงวิกฤตครั้งนี้ สถาบันการเงินไทยมีเงินลงทุนในตราสารต่างประเทศในสัดส่วนที่ต่ำ ตลอดจนไม่ได้พึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศเท่าใดนัก ซึ่งดัชนีขอชื่นชมแนวทางการทำงานของสถาบันการเงินไทยในส่วนนี้ไว้ ณ โอกาสนี้

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ในช่วงที่สองนี้ ดิฉันจะขอก้าวถึงความท้าทายของเศรษฐกิจไทยเมื่อมองไปข้างหน้า

จากการประเมินล่าสุด ธนาคารแห่งประเทศไทยมองว่าเศรษฐกิจไทยปี 2553 จะขยายตัวที่ร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 5 ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานอยู่ที่ร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 2.5 อย่างไรก็ดี ความเสี่ยงของการประมาณการนี้คือ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่มีความไม่แน่นอนสูง โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศ G3 ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดส่งออกขนาดใหญ่ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 32 ของการส่งออกทั้งหมดของไทย ในปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์ยังคงถกเถียงกันว่า การฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาคงยั่งยืนหรือไม่ เนื่องจากหลายฝ่ายเกรงว่าการฟื้นตัวของสหรัฐในขณะนี้

อาจเป็นเพียงผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวเท่านั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นผู้นำเข้าสินค้ารายใหญ่ที่สุดของโลก แต่วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้สหรัฐฯ ต้องลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ เนื่องจากรายได้และความมั่งคั่งในประเทศถดถอยลง ประเทศญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ที่แม้มีการเติบโตคืออยู่ เช่น ประเทศจีนซึ่งแม้จะมีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อรายใหญ่มาทดแทนกำลังซื้อของโลกที่หดหายไป เนื่องจากขนาดของเศรษฐกิจจีนยังเล็ก คิดเป็นร้อยละ 7.3 ของเศรษฐกิจโลกในปี 2008 หรือมีขนาดเพียงหนึ่งในสามของเศรษฐกิจสหรัฐฯ และรายได้ต่อหัวของจีน (ประมาณ 3,300 ดอลลาร์ สหรัฐ.) คิดเป็นเพียงร้อยละ 7 ของรายได้ต่อหัวของสหรัฐอเมริกา (ประมาณ 47,000 ดอลลาร์ สหรัฐ.)

ดังนั้น การเติบโตของการค้าโลกในช่วงหลังวิกฤตคาดว่าจะไม่กระเตื้องขึ้นรวดเร็วนัก และตลาดการส่งออกของโลกในระยะต่อไปอาจจะไม่สดใสเท่าในอดีต จึงเป็นความท้าทายมากสำหรับประเทศไทยที่ยังคงต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไป เนื่องจากตลาดภายในของเรามีขนาดเล็ก แม้ว่าเราจำเป็นต้องเพิ่มความสมดุลระหว่างการพึ่งพาการส่งออกและอุปสงค์ภายในประเทศเป็นจุดช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจมากขึ้น ที่ผ่านมาผู้ส่งออกของไทยนับว่าประสบความสำเร็จในการกระจายตลาดที่กว้างขวางขึ้น โดยได้ให้ความสำคัญกับตลาดเกิดใหม่ เช่น จีน อินเดีย และประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรแล้ว ประเทศเหล่านี้ถือว่าเป็นตลาดที่ใหญ่มาก โดยมีจำนวนประชากรรวมกันถึงกว่า 3,000 ล้านคน หรือคิดเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรโลก แต่แม้กระนั้นในปัจจุบันเราส่งออกไปประเทศเหล่านี้เพียงร้อยละ 32.6 ของการส่งออกทั้งหมด

ในอนาคตประเทศเหล่านี้จะยังมีบทบาทมากขึ้นในเวทีการค้าโลก ดังจะเห็นได้จากการที่จีนและอินเดียอยู่ในกลุ่ม G20 หรือกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่มีบทบาทสูงในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดังนั้นยังน่าจะมีความจำเป็นที่ต้องหาช่องทางเพิ่มการส่งออกไปประเทศเหล่านี้มากขึ้น ในเรื่องนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จึงนับเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เนื่องจากสามารถใช้เป็นประตูการค้าและการลงทุนของไทยสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา

อย่างไรก็ดี การหาช่องทางเพิ่มการส่งออกนี้ย่อมมีขีดจำกัดหากไทยไม่สามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันได้ จากข้อมูลล่าสุดของ World Economic Forum ความสามารถทางการแข่งขันของไทยเทียบกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ลดลงจากอันดับที่ 34 มาที่อันดับ 36 ซึ่งเป็นการลดลงมาโดยตลอดในระยะหลัง เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนแล้ว เรายังตามหลังสิงคโปร์และมาเลเซียอยู่หลายอันดับ จึงจำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนต้องช่วยกันเร่งยกระดับประสิทธิภาพการผลิตหรือ Productivity เพื่อให้ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของภาวะแวดล้อมของเศรษฐกิจการค้าโลกหลังวิกฤต

ภาคเอกชนจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพของตน เช่น โดยการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต เพิ่มการลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่ ซึ่งปัจจุบันทราบว่าเริ่มมีธุรกิจขอการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้นบ้าง ซึ่งจะหมายถึงการลงทุนในเครื่องจักรเพิ่มขึ้นในช่วงต่อไป นอกจากนี้ การทำ R & D หรือ วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ และคุณภาพของแรงงาน ล้วนเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจจะต้องให้ความสำคัญมากขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ในส่วนของภาครัฐควรเร่งลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) โดยเลือกลงทุนในโครงการ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของประเทศ และ ส่งผลต่อเนื่องสู่การเพิ่มขึ้นของการลงทุนภาคเอกชนในอนาคต ซึ่งแนวทางนี้ยังจะช่วยเพิ่มอุปสงค์ในประเทศ และลดการพึ่งพาการส่งออกในการเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระยะต่อไปได้ด้วย

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ในช่วงสุดท้ายนี้ ดิฉันขอกกล่าวถึงแนวนโยบายการเงินและสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงต่อไปพอสังเขป ดังนี้

โดยที่อนาคตของเศรษฐกิจยังมีความไม่แน่นอนสูง ดิฉันขอฝากข้อเตือนใจว่าการดำเนินการบริหารเศรษฐกิจในระยะต่อไป ยังคงต้องเน้นความระมัดระวังและ

การบริหารจัดการความเสี่ยง ซึ่งในส่วนนี้ หลักการเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ยังมีความสำคัญและเหมาะสม เพราะที่สุดแล้ว หัวใจของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่การมีเสถียรภาพ โดยในส่วนของ ธนาคารแห่งประเทศไทย แนวนโยบายการเงินของไทยในระยะต่อไป ยังจำเป็นต้องมุ่ง ดูแลจุดเปราะบางของเศรษฐกิจไทยอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความระมัดระวังเสียแต่เนิ่นๆ อันที่จริง การระมัดระวังและดูแลเรื่องความเสี่ยงเป็นสิ่งที่ทุกคนทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ไม่เฉพาะแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น

สำหรับนโยบายด้านสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินไทยสามารถทำหน้าที่ ของตนได้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เตรียมแผนพัฒนาระบบ สถาบันการเงินระยะที่ 2 ซึ่งจะเริ่มดำเนินการได้ในปีนี้ โดยมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้นในระบบสถาบันการเงิน และ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจทางด้านธุรกรรมการเงินมากขึ้น มาตรการเหล่านี้แม้จะยังไม่เห็นผล ในระยะสั้น แต่เป็นสิ่งที่เราละเลยไม่ได้ เพราะการเตรียมความพร้อมของระบบอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ระบบการเงินและเศรษฐกิจไทยอย่าง ยั่งยืน

ในส่วนการพัฒนากระบวนการเงินของภูมิภาคนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่ผิดกฎหมาย ซึ่งพบ ค่อนข้างมากในท้องถิ่น ทำให้ต้นทุนทางการเงินในภูมิภาคสูง แผนพัฒนาระบบสถาบัน การเงินระยะที่ 2 ส่วนหนึ่งจึงได้เน้นดูแลการเข้าถึงของสินเชื่อและผลิตภัณฑ์ ทางการเงินอื่นๆ รวมถึงเงินฝากและการประกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการเงิน ฐานราก (Microfinance) ซึ่งจะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคไปพร้อมกันด้วย

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ดิฉันขอสรุปว่า ในปัจจุบันเศรษฐกิจไทยเริ่มเห็นสัญญาณการฟื้นตัว เนื่องจาก เศรษฐกิจไทยมีพื้นฐานที่แข็งแกร่ง และระบบสถาบันการเงินไทยมีความมั่นคงสูง

แต่เมื่อมองไปข้างหน้าแล้ว ยังมีความไม่แน่นอนค่อนข้างมาก ดังนั้น ภาครัฐและเอกชน
ยังต้องระมัดระวังในการประกอบกิจการงาน และร่วมกันปรึกษาหารือในเรื่องที่
เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดต่อไป ซึ่งดิฉันขอเรียนยืนยันว่าธนาคารแห่งประเทศไทย
สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะยังคงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการสื่อสารของทุก
ฝ่ายอย่างต่อเนื่อง และจะต้องทำให้ดียิ่งๆขึ้นไปอีก ซึ่งดิฉันเชื่อว่าด้วยความร่วมมือที่
ได้รับจากทุกท่านมาตลอด เราสามารถทำได้ค่ะ

ขอบคุณค่ะ